

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย วิธีวิทยาการแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๓๑, S.D. = ๐.๘๓) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิมิงสา ($\bar{X}$ = ๓.๔๘, S.D. = ๐.๘๗) รองลงมา คือประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักจิตตะ ($\bar{X}$ = ๓.๔๒, S.D. = ๐.๗๕) และประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิริยะ ($\bar{X}$ = ๓.๒๑, S.D. = ๐.๗๙) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักฉันทะ ($\bar{X}$ = ๓.๑๑, S.D. = ๐.๙๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีดังนี้

๕.๑.๑.๑ ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักฉันทะ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๑๑, S.D. = ๐.๙๐) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการพัฒนาศูนย์เพื่омุ่งสู่การเป็นศูนย์ต้นแบบอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๙๕) รองลงมา คือการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนา มีความชัดเจนตามหลักเกณฑ์ ($\bar{X}$ = ๓.๔๐, S.D. = ๐.๗๕) และการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสม ถูกต้องและชัดเจน ($\bar{X}$ = ๓.๒๐, S.D. = ๐.๘๑) และการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามนโยบายและแผน ($\bar{X}$ = ๓.๒๐, S.D. = ๐.๘๔) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการบริหารงบประมาณคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}$ = ๒.๗๔, S.D. = ๐.๙๘)

๕.๑.๑.๒ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิธียะพบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.21$, $S.D. = 0.79$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.98$, $S.D. = 0.61$) รองลงมา คือการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.78$, $S.D. = 0.52$) และบุคลากรมีความตั้งใจพากเพียรในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผล ($\bar{X} = 3.49$, $S.D. = 0.79$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงานและได้รับค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 2.78$, $S.D. = 0.04$)

๕.๑.๑.๓ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักจิตตะพบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $S.D. = 0.75$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการรายงานการประเมินผลของการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.99$, $S.D. = 0.66$) รองลงมา คือการส่งเสริมและจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แพร่หลาย ($\bar{X} = 3.86$, $S.D. = 0.75$) และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นไปตามแผนงาน ($\bar{X} = 3.81$, $S.D. = 0.74$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำวิจัยในศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนา องค์ความรู้ใหม่ ($\bar{X} = 1.58$, $S.D. = 0.92$)

๕.๑.๑.๔ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักวิมิงสา พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, $S.D. = 0.87$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการจัดทำรายงานบัญชีการเงินต่อหน่วยงานต้นสังกัดประจำปีอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.40$, $S.D. = 0.79$) รองลงมา คือการทำจัดบัญชีการเงินอย่างเป็นระบบตามหลักเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.93$, $S.D. = 0.82$) และได้รับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน จนเกิดเป็นพลังบวร ($\bar{X} = 3.87$, $S.D. = 0.89$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการบริหารพัสดุและสินทรัพย์เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 2.88$, $S.D. = 0.91$)

๕.๑.๒ เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ มีดังนี้

๕.๑.๒.๑ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวม ผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

๕.๑.๒.๒ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

๕.๑.๒.๓ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม ผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน ๕ ปี ๖-๑๐ ปีและ ๑๑ ปีขึ้นไป พบว่า ผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .๐๕

๕.๑.๓ แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า มีดังนี้

๕.๑.๓.๑ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักฉันทะ ผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอน ได้นำเอาหลักฉันทะ มาบูรณาการในการบริหารงาน ซึ่งมีความจำเป็นและต้องสอดคล้องกับบริบทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พัฒนาศักยภาพให้มีใจ

รักในการทำงาน ส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามนโยบายและแผน รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และการขับเคลื่อนนโยบายโดยการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้อย่างเหมาะสม

๕.๑.๓.๒ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิริยะ ควรมีการส่งเสริมและจัดเตรียมครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการทำหน้าที่อยู่เสมอ จัดให้มีการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนมีความเหมาะสม และการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับครูผู้สอน อีกทั้งให้การสนับสนุนพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารศูนย์ ส่งเสริมให้มีการนำสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจและค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม

๕.๓.๒.๓ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักจิตตะ ต้องมีความเอาใจใส่ในการบริหารจัดการตามบทบาทและภาระหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ มีจิตอาสาในการทำงานพร้อมที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจของศูนย์มุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งเรียนรู้ จัดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร พึ่งพาอาศัยกันและกันสามารถเป็นแหล่งศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๒.๔ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิมังสา ผู้อำนวยการศูนย์จำเป็นต้องใช้ปัญญาไตร่ตรอง สอดส่อง ในหน้าที่ความรับผิดชอบ พิจารณาใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในการดำเนินงาน มีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเสริมขวัญกำลังใจให้กับผู้เรียน ตลอดจนมีการติดตาม ประเมินผลการทำงานด้านต่างๆ ในองค์กรของตนเอง และนำนโยบายมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น มุ่งสู่การเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของชุมชน ให้เป็นชุมชนคุณธรรมได้อย่างแท้จริง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = ๓.๓๑, S.D. = ๐.๘๓) ซึ่งสอดคล้องกับ พระจอม จารุณโณ (หงษ์ทอง)^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของผู้บริหารในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของผู้บริหารในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง

^๑ พระจอม จารุณโณ (หงษ์ทอง), “ประสิทธิผลของผู้บริหารในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ ศุภกานต์ เจริญสุข^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูฝึกในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูฝึกในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๒.๒ ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า มีดังนี้

๕.๒.๒.๑ ตำแหน่ง ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร ทวีศรี^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการมีความเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดกาญจนบุรี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ พระสุนทร ธมมโยธี (ตะวันคำ)^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่าจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๒.๒.๒ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าถึงแม้จะมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน แต่มีความคิดเห็นประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเกษม ปลายาวชิโร (ตุ้สระเกษ)^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประสิทธิผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวม อยู่ในระดับมาก (๓.๙๔) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดย

^๒ ศุภกานต์ เจริญสุข, “ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูฝึกในศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^๓ ธนภัทร ทวีศรี, “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^๔ พระสุนทร ธมมโยธี (ตะวันคำ), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและผังเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ๒) ผลเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน^๕

๕.๒.๒.๓ ประสพการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอริยบท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอน มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพรหมเชษฐ์ เขมโก (พิมพ์ปิด)^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคลากรตามหลักอริยบท ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามหลักอริยบท ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านวินัย ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ตามลำดับ จากการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคลากรตามหลักอริยบท ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารและครูพบว่า การบริหารงานบุคลากรตามหลักอริยบท ๔ ของผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนการบริหารงานบุคลากรตามหลักอริยบท ๔ ของผู้บริหารและครู จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอริยบท ๔ สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ครั้งนี้ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักฉันทะ ($\bar{X}$ = ๓.๑๑, S.D. = ๐.๙๐) ในด้านนี้ควรส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือทำบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และ

^๕ พระเกษม ปญญาวชิโร, “ประสิทธิผลการบริหารงานของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^๖ พระมหาพรหมเชษฐ์ เขมโก, “การบริหารงานบุคลากรตามหลักอริยบท ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอ บางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๒.

ผู้อำนวยการศูนย์ในฐานะผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม เป็นต้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักวิมangsa ($\bar{X}=3.48$, S.D.= 0.87) ควรสนับสนุนการประสานการทำงานของสามประสาน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้เกิดชุมชนคุณธรรมที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และสมาชิกในชุมชนเกิดความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ร่วมกันขับเคลื่อนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๕.๓.๑.๑ การบริหารหน่วยงานและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้นั้นผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรจะต้องมีการส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างให้กับครูผู้สอน บุคลากรทุกคนในศูนย์ศึกษา ตลอดจน ชุมชนที่ตั้งของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๓.๑.๒ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีหลักอิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลไปปฏิบัติ

๕.๓.๒.๑ ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงาน พัฒนาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

๕.๓.๒.๒ ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้งที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้นำชุมชน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้สอดคล้องรับแนวคิดการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มุ่งสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๓ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๓.๑ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมเพิ่มเติมองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๓.๓.๒ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๕.๓.๓.๓ ผู้บริหารศูนย์ ครูผู้สอน ควรยึดหลักอิทธิบาท ๔ มาบูรณาการในการบริหารจัดการศูนย์ตามกรอบยุทธศาสตร์ที่กระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายภารกิจโดยการสร้างเสริมให้เกิดเป็นชุมชนคุณธรรมพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและค่านิยมที่ดีงามของชุมชนด้วย

การสืบสานกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของแต่ละท้องถิ่น พัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนจนเป็นผลสำเร็จ

๕.๓.๔ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะดังต่อไปนี้

๕.๓.๓.๑ ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๕.๓.๓.๒ ควรจะศึกษาจากกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างโดยรวมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญทั้งหมด เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ มีความเหมือน หรือ ความแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

๕.๓.๓.๓ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้อำนวยการศูนย์และครูผู้สอน